

Bij-vriendelijke natuurvriendelijke oevers

Bijeenkomst UvW bij Waterschap Rivierenland in Tiel

Vrijdag 29 juni 2018, Fabrice Ottburg

Wageningen Environmental Research

Bosbandzweefvlieg
(*Syrphus torvus*)

Snorzweefvlieg
(*Episyrphus balteatus*)

Grijze zandbij
(*Andrena vaga*)

Akkerhommel
(*bombus pascuorum*)

Kunnen NVO een bijdrage leveren voor wilde bijen?

JAZEKER!

Planten als kattenstaart, moerasandoorn en engelwortel zeer goede bijenplanten. Op kattenstaart foerageren vele soorten bijen, waarvan de kattenstaartdikpoot (*Melitta nigricans*) wel het meest tot de verbeelding spreekt, omdat deze uitsluitend op kattenstaart stuifmeel verzamelt.

Moerasandoorn is in trek bij de grote wolbij (*Anthidium manicatum*), een grote, geel met zwarte bijensoort.

Op engelwortel foerageren vooral veel verschillende zweefvliegen.

Waardevolle bijenplanten in NVO (beperkte opsomming)

Enkele waardevolle inheemse moerasplanten voor wilde bijen/bestuivers:

- Gele lis (*Iris pseudacorus*)
- Grote wederik (*Lysimachia vulgaris*)
- Gewone engelwortel (*Angelica sylvestris*)
- Grote kattenstaart (*Lythrum salicaria*)
- Moerasvergeet-mij-nietje (*Myosotis scorpioides*)
- Moerasandoorn (*Stachys palustris*)
- Zwanenbloem (*Butomus umbellatus*)
- Wolfspoot (*Lycopus europaeus*)
- Watermunt (*Mentha aquatica*)

HUISWERK VOOR ONS ... Tabel overplanten <> bijensoorten

NVO Maandagsche Waterring HH Rijnland

Deze nvo heeft veel potentie als leefgebied voor bijen en andere bestuivers, vanwege de geschikte nestelplekken die de steile, zonnige talud biedt in combinatie met de kansen om de bloemenrijkdom van de oeverzone te vergroten.

NVO Maandagsche Waterring HH Rijnland

Punten om de potentie te verhogen:

- Vergroot geleidelijke gradiënt nat-droog (Limes divergens)
- Verdubbel de zone waarin de oeverplanten staan in omvang. Nu is deze een halve meter tot maximaal 2 meter breed. En zoek de ruimte voor deze schaal vergroting op het land in de berm (zoek de ruimte juist niet in de watergang, want dan worden deelhabitats voor ondergedoken flora en fauna teniet gedaan).
- Maai de oeverplanten niet voordat deze zijn uitgebloeid en zaad hebben gezet.

NVO Maandagsche Waterring HH Rijnland

Punten om de potentie te verhogen:

- Voor de berm:
 - Maaien i.p.v. klepelen.
 - Voer maaisel af om verrijking tegen te gaan.
 - Laat bij elke maaibeurt 15 tot 30% van de vegetatie staan (dit is ook 's winters van belang in verband met overwintering van vlinderrupsen, bijenlarven en andere dieren in de vegetatie). Laat waar mogelijk vooral gedeelten met veel bloemen ongemaaid.
 - Handhaaf het verschraalde talud met open plekken voor potentiële nestelgelegenheid voor wilde bijen.

NVO Noord Aa in Zoeterwoude HH Rijnland

Extensiveer de begrazingsduk met schapen, zoneer de begrazing in ruimte en tijd en vervang indien mogelijk de begrazing van schapen door Sinusbeheer

Exotische oeverplanten... in beplantingsvoorstellen

Neem geen exotische oeverplanten uit het tuincentrum!

- Moerashyacinth
- Snoekkruid (*Pontederia cordata*)
- Grote waternavel (*Hydrocotyle ranunculoides*)
- Iris laevigata variegata
- Mattenbies (*Scirpus lacustris albescens*) gekweekte tuinvariant van mattenbies

(Nat) kruidenrijk grasland, belangrijk is...

- Hoger variatie aan bloemen
- Maximaal 2 a 3 keer per jaar maaien
 - Maaironde 1 in de maand juni
 - Maaironde 2 in september
 - Op schrale zandbodems zelfs 1x/jaar in september
- 20-30% bij elke maaironde NIET maaien, maar laten staan
- Maaien met schotel i.p.v. klepelen
- Maaisel direct afvoeren
- Gefaseerd maaien in ruimte en tijd

Niet alleen om graszones om te vormen naar kruidenrijk grasland, maar WB en vele andere insecten, evenals amfibieën, kleine zoogdieren en vogels geschikt foerageer-, nestel- en overwinteringshabitat aan te bieden

Aandachtspunt bij inzaaien

Initiatieven zijn snel geneigd te kiezen voor het inzaaien van een bloemenmengsel, vaak met in- en uitheemse éénjarige bloemen, terwijl bestuivers vooral gebaat zijn bij meerjarige, inheemse soorten die het best gedijen bij gericht ecologisch beheer.

Bijvoorbeeld inzaaien met Grote ratelaar

Grot ratelaar (*Rhinanthus angustifolius*)

- **Halfparasiet** dit zijn planten die wel over bladgroen of chlorofyl beschikken, maar met hun wortel in de waardplant dringen - voor ratelaars zijn dit voornamelijk grassen - en op die manier water en bepaalde mineralen via de waardplant opnemen. Omdat ze wel chlorofyl bevatten kunnen ze zelf in hun energie voorzien door middel van fotosynthese.

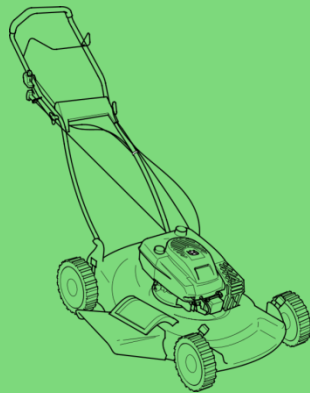
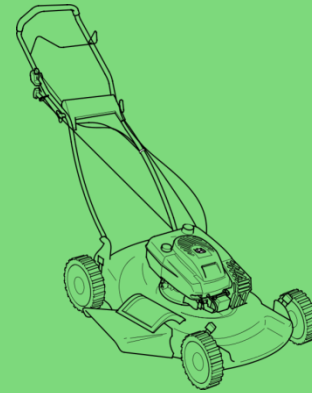

Grot ratelaar (*Rhinanthus angustifolius*)

- Door het inzetten van ratelaar neemt de grasgroei in snelheid af (afname biomassa gras) en ontstaan er meer open plaatsen in de graszoden, waardoor andere inheemse planten de kans krijgen om zich te ontwikkelen. Op die manier kan men van een bloemenarm weiland naar een bloemenrijk weiland gaan.
- Een aandachtspunt bij percelen met ratelaars is de maaidata. Maait men in juni, zoals eerder beschreven, dan staan de ratelaars nog volop in bloei en worden ze kapot gemaaid voordat de ratelaars zaad hebben geproduceerd en afgezet. Om dit te voorkomen kan men OF eerder maaien tot eind mei, zodat de ratelaars later in dat seizoen nog in bloei staan OF men maait na juni, maar houdt dan rekening met de tweede maaidata van september die is afgestemd op andere kruiden.

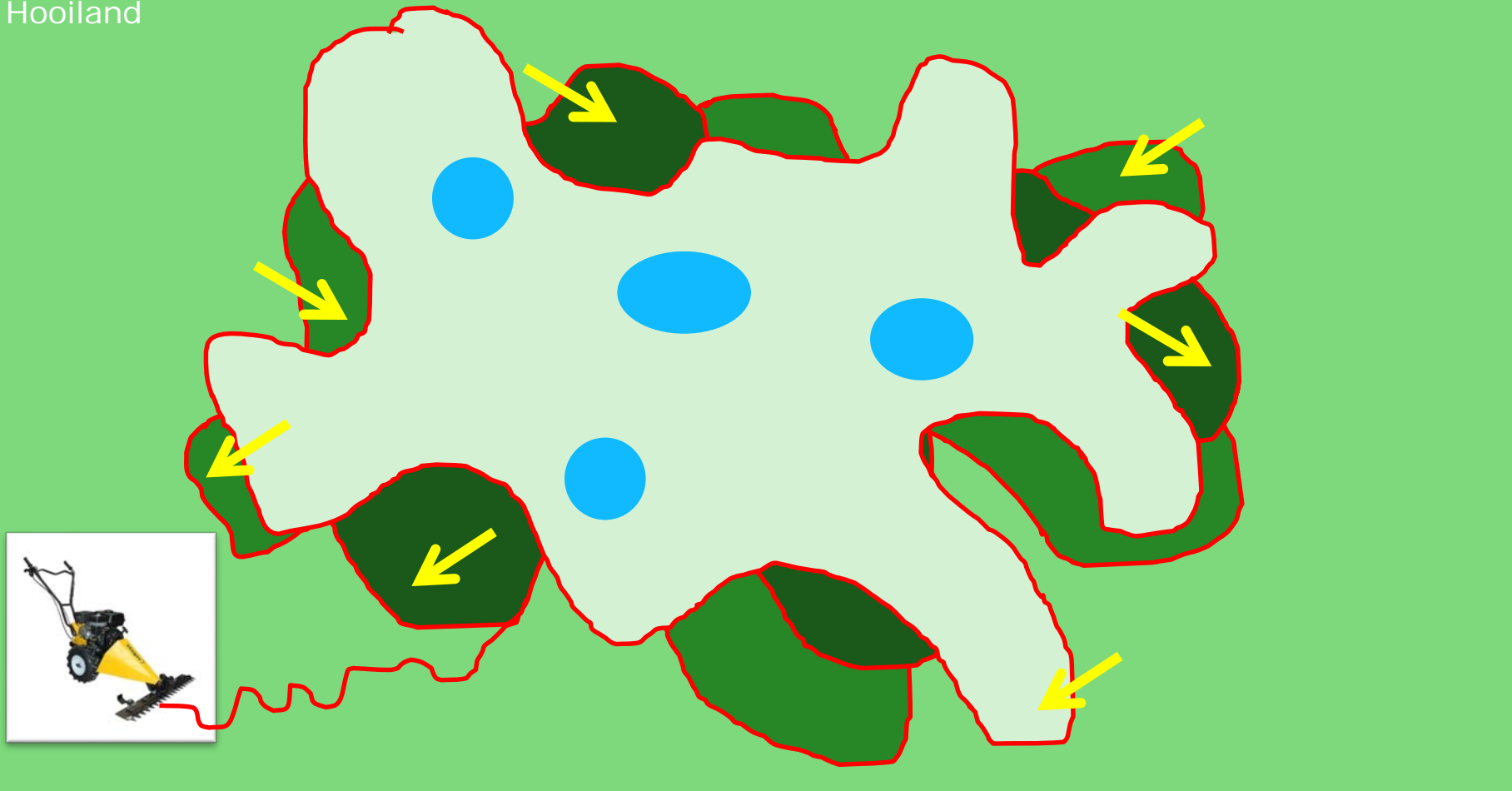
Van Hooilandbeheer naar Sinusbeheer

Hooilandbeheer

Sinusbeheer door Jurgen Couckuyt

Hooiland

Sinusbeheer door Jurgen Couckuyt

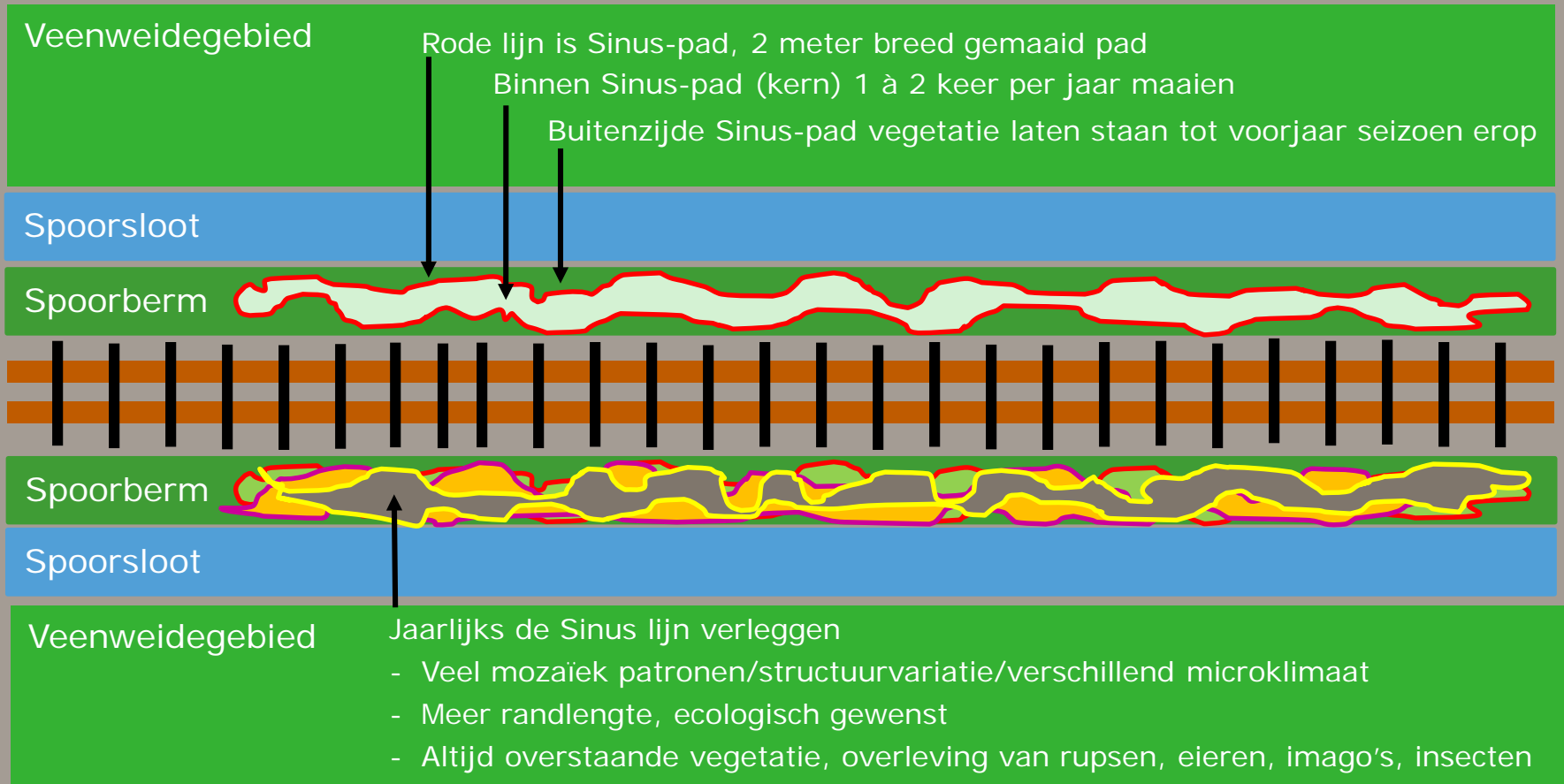

Foto's: Jurgen Couckuyt

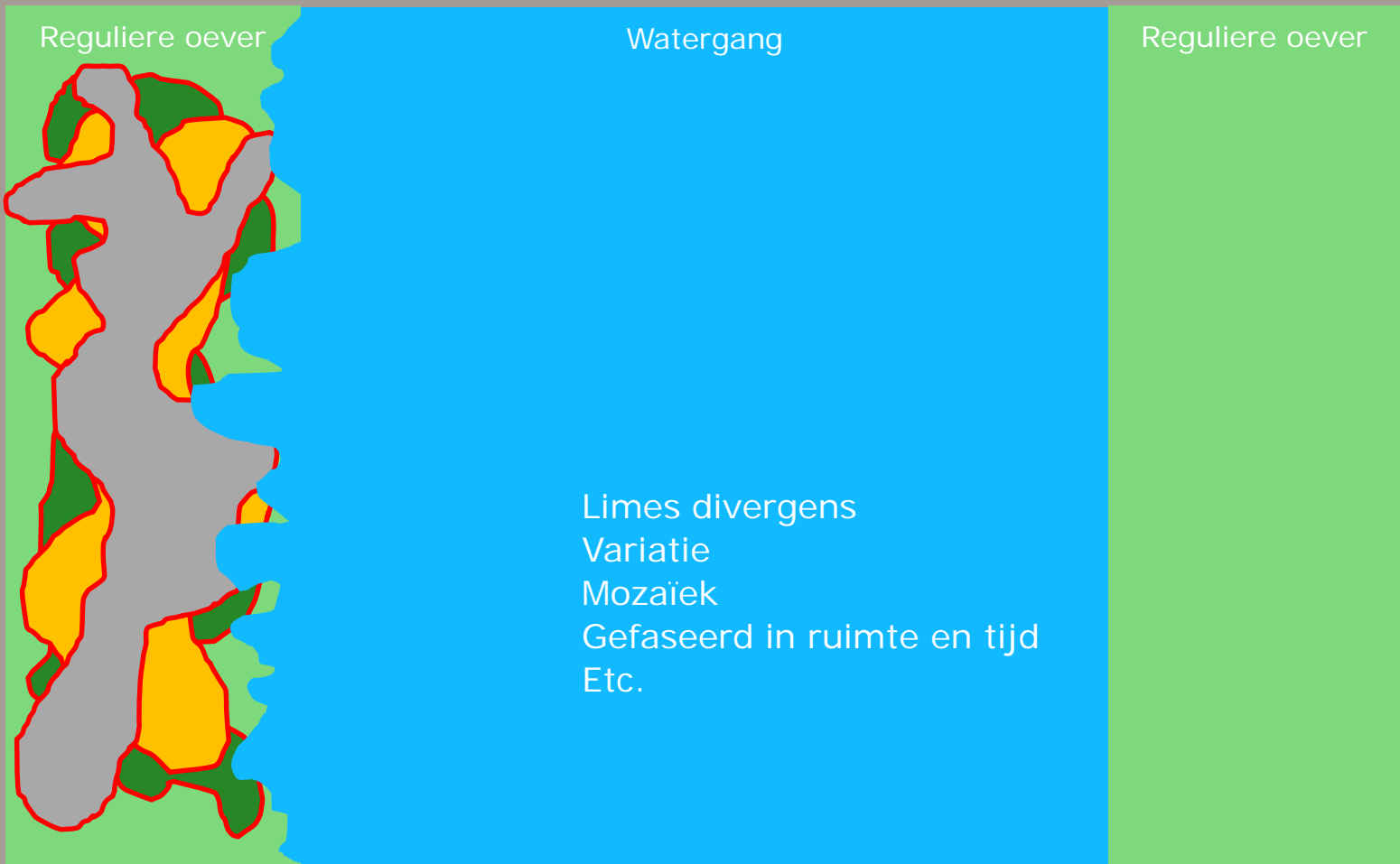
WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Sinusbeheer in de spoorberm

SINUSBEHEER

In relatie tot watergangen en beken (vooral in agrarisch gebied!)

Dank U

Vragen?

Fabrice Ottburg

Fabrice.Ottburg@wur.nl

06-51527364

Vroege zandbij (*Andrena praecox*)